నేనం

ఉగాదిపండగ అనగానే మనసు ఆనందంతో గంతులు వేస్తుంది.

పాత జ్ఞాపకాలన్నీ తోసుకువస్తాయి స్మృతిపథంలోకి.

ఒకదాన్ని మించిన జ్ఞాపకం మరొకటి.

ఒకదాన్ని మించిన అనుభవం మరొకటి.

ఇలాంటివి ఎన్ని ఉగాదులు ఆహ్లాదంగా గడిచి పోయాయి!

♦ ♦ ♦ ♦

ముందు కనిపిస్తోందే పెద్ద మేడ-అక్కడ ఉండే కుటుంబాన్ని ఆశ్రయించుకు బ్రతుకుతున్నది మా కుటుంబం.

అలా అనడం మర్యాదకాని నిజానికి మా కుటుంబాన్నే ఆశ్రయించుకున్నది ఆ కుటుంబం.

ఇంకా చెప్పాలంటే యిందులో ఆశ్రయింపుకన్నా ఆత్మీయత ఎక్కువ.

కొన్ని తరాలుగా స్నేహశీలత పెనవేసుకున్న కుటుంబాలు మావి

వాళ్ళింట్లో జరిగే ప్రతిపండగా మాకు పండగే.

మేం పొందే ప్రతి ఆనందం, ప్రతి ఫలం వారిదే!

ఉగాది వచ్చిందంటే-ఉగాదిఅన్న మాటేమిటి? - ఏ పండగ వచ్చినా ఆ యిల్లంతా హడావుడిగా వుంటుంది. వాళ్ళని

చూస్తూ, వాళ్ళతో కలిసి ఆడుకొంటూ మేమూ అలాగే వుంటాం.

పచ్చగా పదికాలాలూ కళకళలాడే కుటుంబ మది.

మూడుపువ్వులూ, ఆరుకాయలుగా సాగిపోయే కుటుంబం మాది.

నలుగురికీ లేని ప్రత్యేకతలు మాకు ఉన్నాయి ఆ యింట్లో. ఇన్నితరాల సఖ్యతలో-ఆ యింట్లోవాళ్ళంతా ఎవరికి వాళ్ళు వచ్చి పెద్దదిక్కులాగ మా అమ్మతో తమకష్టాలు వెళ్ళబోసుకొంటూంటారు. ఒక్కసారి ఆమెదగ్గర కూచొని మనస్సు తేలికచేసుకుని వెళ్ళారు. వేడి సమస్యలతో సెగలు కక్కుతూ వచ్చి చల్లగా ప్రశాంతులయి వెళ్ళారు. మా అమ్మ నీడలో మా మనసూ చల్లనే.

తీరికవేళల్లో ఆ కుటుంబ చరిత్ర కథలు కథలుగా చెప్తుంది మా అమ్మ. ఇప్పుడు ఆ యింటియజమాని తిరుమల రావుగారు ఒకప్పుడు తనఒడిలోనే ఆడుకునేవారట! ఎంత అల్లరి చేసేవారని? ఎప్పుడు వచ్చేవాడో, ఎక్కడ దాగొనేవాడు-యిల్లంతా వెదికినా కనిపించేవాడు కాదు. ఇంటిల్లపాదీ వచ్చేవారట - మా 'చిన్నా' ఏడీ అంటూ. అక్కడీనుంచీ అతనికోసం అంతా వెదకడమే. అంత పెద్దయింట్లో ఎక్కడో దాగొనేవాడు. దొరికిపోయాక వాళ్ళనాన్నగారు నవ్వుతూ ఎత్తుకొని ముద్దాడి "దొంగా! మమ్మల్ని ఎలా తప్పించుకోవాలో నీకు బాగా తెల్సే!ఉండు. నీచేత దొంగల్ని పట్టుకునే ఉద్యోగమే చేయిస్తాను" అనేవారట! అలాగే

తిరుమలరావుగారు సర్కిల్ అయ్యారు. ఆనాటి చిన్నబాబు యివాళ మా అందరికీ పెదబాబు అయ్యారు. అంత పెద్ద ఉద్యోగా? ఏమీ గర్వంలేదు. బయట ప్రపంచానికే ఆయన సర్కిల్. మాకు పెదబాబు. రోజూ సాయంకాలం ఒక్కసారయినా మమ్మల్ని పలకరించకుండా వెళ్ళరాయన యిప్పటికీ.

ఇక ఆయనకూతురు రాధమ్మసంగతి నాకే తెలుసు. చిన్నప్పుడు పచ్చగా, బొద్దుగా, బంతిపువ్వులాగ వుండేది. ఇప్పుడక్కడ ఆడుకొంటున్న పిల్లలంతా కలిసి రాధమ్మ ఆరోగ్యాన్ని అలా తయారుచేశారు. అయినా యిప్పుడున్న నాజూకుతనంలోనూ కుందనపుబొమ్మ రాధమ్మ. అటువేపు వసారాలో పళ్ళు తోముకుంటూ రాధమ్మవేపు వోర చూపులు చూసే అబ్బాయి బాబ్జీ నాకు బాగాతెలుసు. ఇప్పుడా? అతను స్కూల్లో చదువుకొంటున్నప్పటి నుంచీ తెలుసు. వాళ్ళిద్దరికీ తప్పక పెళ్ళవుతుందని ఆ రోజుల్లోనే కనిపెట్టేశాను. వాళ్ళింటికి మా యిల్లు కొంచెం ఎడంగావుంటుంది. మేమంతా చిన్నపిల్లలం. పెరడంతా విశాలంగా, చల్లగా వుంటుంది. అందుకని ఎప్పుడేనా రాధమ్మా బాబ్జీ అక్కడకబురు చెప్పుకొనేవారు. వాళ్ళ చిరునవ్వుల్లో, మాటల్లో - బాబ్జీ రాధమ్మని చూసే చూపుల్లో, రాధమ్మచెక్కిళ్ళలో కనిపించే సిగ్గులో కథంతా నాకరమయ్యేది.

ఓసారి - పరీక్షలయిపోతున్నాయి. అనగానే అమ్మ రమ్మని ఉత్తరం వ్రాస్తోంది. "మనం పెళ్ళిచేసుకోవాలనుకొంటున్నామని మావయ్యతో చెప్పేయ్" అని రాధమ్మని బెదిరిస్తున్నాడు బాబ్జీ.

రాధమ్మ భయపడుతోంది. "అమ్మో! నాన్నకి కోపం వస్తే తుపాకీపెట్టి కాల్చేస్తారు. నువ్వంటే ప్రేమేగా? నువ్వు చెప్పకూడదా ఏమిటి? అంది మెల్ల మెల్లగా!

"నేను మగాణ్ణి. మీ అమ్మాయిని చేసుకొంటానని నేను చెప్తే బాగుండదు."

"నలుగురూ అనుకొనేదేగా! నువ్వు చేసుకొంటావని నాన్నకి మాత్రం తెలియదా ఏమిటి?_నువ్వే చెప్పు బాబూ" అంది రాధ.

ఎవరు చెప్పాలన్న విషయంమీద వాళ్లిద్దరూ పది నిముషాలు తర్జనభర్జనలు చేసి, తగాదాలు పడి బుంగమూతి పెట్టుకొని యిద్దరూ విడిపోయారు.

నాకు ఒకటే నవ్వు.

ఆ ముందురోజే పెదబాబుగారూ, అమ్మగారూ యిక్కడే కూచొని మాట్లాడుతూ ఇక ఈ సెలవుల్లో యిద్దరికీ పెళ్లి చేసెయ్యాలనుకోవడం విన్నాను.

అంతే. అనుకొన్నట్లుగానే ఆ వేసవిలోనే పెళ్ళయి పోయింది. అప్పుడు మా హడావుడి ఏమని చెప్పను. మా కుటుంబం కుటుంబమంతా ఆ నాలుగురోజులుగా వాళ్లింట్లోనే వుండి, తలుచుకొంటే యింకా నిన్న జరిగినట్టుంటుంది. రాధమ్మని యివాళ చూస్తే ఆశ్చర్యమేస్తుంది. మొన్నటిదాకా మాతో ఆడుకునే రాధమ్మేనా యింత ఆరిందా అయిపోయిం దని "త్వరగా పరుగెత్తకండర్రా. పడతారు" అని పిల్లలతోనే అరిస్తే - తన చిన్నతనంలో ఎన్నిసార్లు పడేదో గుర్తుకొచ్చి

నాకు నవ్వొస్తుంది. ఉన్నచోట నిలబడేదా? ఇప్పుడు కడుపు నిండా పిల్లలు. ఏ వయస్సు కదే అందం. అంతమంది పిల్లల్లో, అదిగో యింకా అక్కడే నిలబడి ముసిముసినవ్వులు నవ్వుతున్నాడే. ఆయన సరసన నిలబడితే అచ్చం పార్వతీదేవిలాగే వుంటుంది.

సరే. పెదబ్బాయి రాజశేఖరంకథ చెప్పనే అక్కర లేదు. అసలు పుట్టడంతోటే చేతిలో పుస్తకంతో పుట్టాడేమో ననిపిస్తుంది. ఎప్పుడూ నెమ్మది. ఎక్కువ మాట్లాడడు. ఈ భూమిమీద పడ్డ రోజునకూడా ఎక్కువ ఏడవలేదట. చాలా సేపటివరకూ పుట్టినట్టే ఎవరికీ తెలీదు. శేఖరంబాబు పుస్తకాల పురుగు. అందరం ఆటపాటల్లో మునిగి తేలుతున్నా అతను పుస్తకం వదిలేవాడు కాదు. మా అందర్లోకీ పెద్ద అతనే. ఎంత చదువు చదివాడో మా కెవ్వరికీ తెలీదు. ఆ మాటకొస్తే పెదబాబుగారికే తెలీదనుకొంటాను. వయస్సు ముప్పై దాటవు అప్పుడే ఏవేవో దేశాలు తిరిగివచ్చాడు. చూడ్డానికి దొరబాబులాగ వుంటాడు. ఒకసారి-ఏ దేశమో వెళ్లి వచ్చాక పెదబాబుగారు-యిక్కడికే, యిటువేపే తీసుకొచ్చారు. ఆ మాటా యీ మాటా చెప్పి పెళ్లి విషయం కదిపారు. సమాధానం చెప్పడు. చిరునవ్వు నవ్వి ఊరుకొన్నాడు. ఎంతచక్కగా నవ్వుతాడని? మా శేఖరంబాబు నవ్వు చూడాల్సిందే! చెబితే అర్థంకాదు. అబ్బాయి పెళ్లిచేసుకోడేమోనని ఒకటే బెంగ పెట్టుకొనేది అమ్మగారు. అలాంటి శేఖరంబాబు—ఈ ఉగాది మహిమ ఏమిటోగాని-ఒక యింటివాడయ్యాడు. పెళ్లికూతుర్ని

చూశారు అందరికీ ఆశ్చర్యమేసింది. అంత అందమయిన చిలక లాంటి పిల్లకోసమూ యిన్నాళ్లూ ఆగాడనుకొన్నాం. వాళ్లిద్దరూ మా యింటికి ఎప్పుడయినా రారా, మాట్లాడుకోరా — మాట్లాడుకొంటే వినాలని ఎదురు చూసేవాడిని. ఓ రోజు రానేవచ్చారు. కాని ఆశ్చర్యం! వాళ్ళుమాట్లాడిన భాష మాకర్థంకాలేదు. ఈ కుటుంబమంతా నేర్చుకున్న భాష. నాకు తెలిసినభాషలో వాళ్ళు మాట్లాడుకోవడం లేదు. నాకేం అర్థంకాలేదు. ఏమీ తెలీక వింతగా శేఖరంబాబునీ, అమ్మాయి గారినీ చూస్తుండిపోయాను.

అన్నీ చూడడమేగాని, చెప్పడం నేర్పలేదు అమ్మ. తెలుసుకోవడమేగాని, తెలియజెప్పడం మాపని కాదనేది. ఇవ్వడమేగాని పుచ్చుకోవడం ధర్మంకాదనేది. ఆ ఔన్నత్యమే అమ్మని అంత ఉన్నతురాల్ని చేసింది. ఎప్పుడూ చిరునవ్వు నవ్వుతూ పచ్చగాకనిపించే ఆమెనుచూస్తూ నేను ఏ స్వల్పమో నేర్చుకోగలిగాను. ఆ స్వల్పమే నన్నింతవాడిని చేసింది.

వేసవికాలం వచ్చిందంటే మా రెండిళ్ళకీ హడావుడే. వేసవికాలం రాకముందునుంచీ మా కుటుంబంమీద ఓ కన్ను వేసి వుంచుతారు పిల్లా పాపా అంతాను. మేం చిరునవ్వు నవ్వుతూ వాళ్ళని ఆహ్వానిస్తూ ఉంటాం. వేసవికాలం బాగా ముదిరాక ఆ యింటికి సరిపడే మామిడిపళ్ళని యివ్వడం మా బాధ్యత. వీలయినంత తియ్యటిమామిడిపళ్ళని తీయించియిస్తుంది అమ్మ. అప్పుడు అమ్మముఖంలో గర్వం చూడాలి.

ఈ ఉగాదికి చాలా ప్రత్యేకత లున్నాయని పదే పదే

గుర్తుచేసుకోసాగింది అమ్మ. ఆ యింట్లో వాళ్ళంతా జీవితా లని ఒక మార్గం పట్టించుకున్నారు. అందరూ ఓ యింటి వాళ్ళయారు. పిల్లా పాపాతో సుఖంగా వున్నారు. ఇక పెద బాబుగారి బాధ్యతలు తీరిపోయాయి ఈ తరం చేతులు కడు క్కొని ముందు తరానికి చార్జి అప్పజెప్పేసింది. ఆయన ఉద్యోగంనుంచి రిటైరయి చుట్ట కాల్చుకొంటూ తీరిగ్గా పెరట్లోకి వచ్చి కుర్చీవేసుకు కూర్చొంటే కన్నకొడుకుని చూసినట్లు ఆయన్ని చూసుకు మురిసిపోతుంది అమ్మ. అంత ఆప్యాయత, అనుభూతి ఆమెలో ఎక్కడివా అని ఆశ్చర్య మేస్తుంది ఆ క్షణంలో ఆమెను గమనిస్తూంటే.

ఈ ఉగాదికి నాకు ప్రత్యేకమయిన అర్హత. నేనూ పెద్దవాడినయాను, అమ్మగారే స్వంతంగా వచ్చి నన్ను వేరి కోరి మరీ యింట్లోకి తీసుకెళ్ళారు యీసారి. ఎప్పుడూ యిక్కడనుంచి చూసి ఆనందించడమేగాని, లోపలికి వెళ్ళ నివ్వలేదు అమ్మ. ఎప్పుడన్నా అడిగితే "వాళ్ళు పిలుస్తా రమ్మా. అప్పుడే నువ్వు వెళ్ళాలి" అనేది నవ్వుతూ. కాని ఆరోజు ఆ యింట్లో పదిమందిలో నేనూ ఒకడినయాను. వాళ్లతో చిరునవ్వు నవ్వాను. ఆటలాడాను. కన్నుల పండ గగా వారి వైభోగం చూశాను. ఎంత ఉత్సాహం! ఎంత ఆనందం! రోజంతా అలానే గడిచింది. సాయంకాల మయ్యే సరికి అంతా అలసిపోయాం. ఎప్పుడూ తెలియని ఉత్సాహ మేమో. ఆ అనుభవానికి సాయంకాల మయేసరికి సొమ్మసిలి పోయాను. మొదట నాస్థితిని గమనించింది బాబీ. నన్ను

చూసి దగ్గరికి వచ్చాడు. పలకరించాడు. కన్నెత్తే ఓపికకూడా లేకపోయింది నాకు. ఎండకి మరీ ఒసిలిపోయాను. నన్ను తీసుకొచ్చి మా అమ్మకి అప్పగించి వెళ్ళిపోయాడు.

నన్ను చూసి అమ్మ దయగా పలకరించింది.

“బాగా అలసిపోయావా చిన్నా?” అని వెన్నుతట్టింది. ఆమె పలకరింత చల్లగాలిలాగ సోకింది నన్ను. నేనింకా దిగులుగా ఉండడం చూసి నెమ్మదిగా నాతో అంది. “బాధపడకు చిన్నా. మనమంతా — ఇవాళా రేపూ, ఎప్పుడూ—చెయ్యవలసిన బాధ్యత చేశావు నువ్వు—మన కిక్కడో స్థానం కల్పించి, తమంతవాళ్ళని చేసిన వాళ్ళకు సేవచేసే దృష్టిని మనం మరిచిపోకూడదు మరిచిపోతే మన ఉనికి పరమార్థమే నశిస్తుంది. ఇవ్వగలగడమే మనశక్తి. మనకి బాధ్యతలే వుంటాయి. అందుకనే యిచ్చేవాడుధన్యుడు. ఇవ్వడంలో ఎంత ఆనందం వుందో యిప్పుడయినా అర్థమయిందా చిన్నా?”—అంది.

అమ్మను చూశాను. పచ్చగా, నిండుగా చిరునవ్వుతో మాతృత్వంలోని పరిపూర్ణతకు మూర్తి కట్టినట్టున్న అమ్మని చూశాను. “అమ్మా” అన్నాను ఉద్వేగంగా.

“చూశావా? నువ్వు చేసిన మంచిపనికి సంతోషిస్తున్నాను. అదే మన తృప్తి. నీ ముఖం ఎలా వెలుగుతోందో చూడు” అని చల్లగా నన్ను బుజ్జగించింది.

అమ్మ ఒడిలో ప్రశాంతంగా ప్రతిఫలం ఆశించని నిద్రపోయాను—మళ్ళీ మేలుకొనే దృష్టి, కోరికా లేకుండా.

నిద్ర పోయేముందు - అవును - నా పేరు చెప్పలేదు కదూ మీకు?

నేను—నేను—మామిడి కొమ్మను. అవును, మామిడి కొమ్మనే. పరహితమే ఊపిరిగా పెంచిన ఆ పచ్చని పెద్ద ముత్తయిదువ—అవును—ఆ పూచిన మామిడిచెట్టే – మా అమ్మ. ఆమె శరీరంలో అంతర్భాగాన్ని, ఆమె ఒడిలో అందంగా పెరిగిన మామిడికొమ్మను. అదే నేను.

—విశ్వప్రేమ, జూన్, 1968